הכא מי ידע דמחיל · ובפ' הכותב (כתובות דף פד· ופס ד"ה וסבר) דפסיק רב אס מתה אינו יורשה ופריך וסבר רב תנאו קיים והאמר רב יש לו עליו אונאה התם נמי לא ידע שתמות אשתו קודם שימות וא"ת בפ' אע"פ (שם דף טו· ושם) דפריך טעמא דבכתב הא על פה אינה יכולה למחול לכתובה והא סבר ר' יהודה דבממון תנאי קיים ולישני דכתובה לא ידע דמחלה דאימור היא תמות קודם וי"ל דהתם פריך לשמואל דלא מפליג א"נ פריך לאביי דאמר בסמוך מחוורתא רב דאמר כר"מ א"נ כיון דקלה בעיניו להוציאה ידעה ומחלה: **אבל** הכא מי יימר דקעקר· ובפ"ק דמכות (דף ג: ושם ד"ה ושמואל) דפריך לשמואל מאונאה לשביעית התם בשביעית נמי לא ידע דקעקר דאימר יפרע לו קודם שביעית:

עד מנת שאין כו' · פי' רש"י אני מבטיחך שאין בו אונאה והוי גם מקח טעות וקשה דבפ"ק דמכות (שם) מדמהו לעל מנת שלא תשמטהו שביעית דמשמטתו שביעית והתם לא שייך האי טעמא אלא הוי טעמא שאין לו כח להתנות שלא תחול שביעית על המלוה וי"ל דלא מדמי אלא כי היכי דגבי אונאה יש חילוק בין לשון שאין עליו לשאין בו ה"נ גבי שביעית יש חילוק בין לשון זה ללשון זה ורבינו שמואל מפרש דע"מ שאין בו אונאה משמע על מנת שלא יחול איכור דלא תוב על המקח וע"כ הוא חל והשתא הוי ממש דומיא דשביעית:

הנושא ונותן באמנה · פי' רש"י שמאמינו שימכרנו כמו שיוכל אין לו עליו אונאה והריוח והספסר למשלחו וקשה דאין שייך לשון אונאה על זה ועוד אי אינה לא קבל עליו אחריות פשיטא שהריוח והספסר למשלח ואי קבל השליח עליו אחריות והספסר א"כ יש לו עליו אונאה ונראה דעשה ונותן באמנה היינו שמאמינו בכמה קנה ונותן לו כך ויותר מעט והשתא שייך שפיר אין עליו אונאה:

במה דברים אמורים בשתים · ר"ח פסק כרב דהלכתא כרב בחיסורי* תימה דהא לא פליגי אס מותר לעשות כן אלא פליגי אס חייב להחזיר האונאה והלכה כשמואל דדיני ובשילותא דרב אחאי פרשת בהר סיני* פוסק כרב משום דהך ברייתא קאי כוותיה דמפליג בין סתם למפרש ואתיא לדידיה שפיר כר' יהודה אבל לשמואל לא מתוקמא לא כר"מ ולא כרבי יהודה וריב"ן פי' לשמואל הכי פירושא דברייתא בד"א בסתם פי' שלא אמר ע"מ אבל מפרש ע"מ שאין לך עלי אונאה כעשה כאומר יודע אני שאינו שוה כו' ואתיא כרבי יהודה מי נמי י"ל אורחא דמילתא נקט דאומר שאמר ע"מ שאין לך עלי אונאה רגיל לומר *איני יודע שאינו שוה כו' אע"פ שאינו יודע אס אמר אמת ואתיא אפילו כר"מ דלא ידע דקעקר: *לא יחשב את הרע באמנה · פי' שנתן לו את הרע ומאמין לו כשימכרנו בחנות כמו שיוכל שישלם לו את היפה כשוה כמו שהוה עכשיו למכרו מיד ומאמין לו מעות היפה עד שימכור הרע בשביל שנותר בחנות במעט מעט והוא רבית וקשה לפי' איזהו נשך (נקמן דף סה·) ה"ל לאתויי ולא הכא ותו דבתוספתא (פ"ג) מתניא לגבי אונאה ומוקי שכבר נתן לו שכרו' משמע שמקודם כבר היה לו שכרו, ונראה כפי' ר"ח שקנה י' דברים בי' דינרים ה' דינין וחמשה הרעים אינן שוים כל אחד כ"א חצי דינר, וזה ה"ל אני מאמינך כמה נתת עליהם ואתן לך מעט יותר להרויח ולא יחשב לו הרע דינר כמו שקנה והיפה דינר ואני כמו שאוה שהרי לא נתן לו על הרע דינר אלא בשביל שנם היפים נתן לו בדינר דינר והוי אונאה אלא אם כן זה וזה באמנה פירוש אם ימכרם כולם דינר דינר אם זה וזה בשוים אם ימכור רעים לבדם יחשב כל אחד ואחד בחצי דינר ואם ימכור יפים לבדם יחשב כל אחד בדינר וחצי' וגם יחשב שכר כתף כו', שכר עלמו אינו שכבר נתן לו שכרו פי' המוכר הראשון שקנאם תחלה ממנו:

איסר לדינר · וא"ת והאמר רבא (נקמן דף טו:) כל דבר שבמדה ושבמנין ושבמשקל אפי' פחות מכדי אונאה חוזר וי"ל דהכא בתורת מטבע נתנו ולא בתורת משקל: *שני פונדיונים לדינר · והא דלא אמר מעה לדינר משום דרבי יהודה נקט פונדיון קאמר אינו שני פונדיונים וא"ת תקשה לרב דאמר שתות מקח שינו ולא שתות מעות דהכא לר' שמעון אם מכר סלע שוה כ' מעות בכ"ד הוי אונאה וכיון שוה ה' בו' דהוי לרב ביטול מקח ובגמ' מוקי מתני' דלעיל כר' שמעון ואפי' לשמואל דאמר שתות מעות שינו תקשה דבשתות מקח מודה דהוי גמי אונאה וה"ק ב' פונדיונות לדינר הוי אונאה אבל ב' פונדיונות פחות פרוטה הוי מחילה אע"ג דאכתי הוי שתות מקח וי"ל דמיירי שמכר לו סלע ד' מעות בסלע ונתן לו סלע שחסר ד' מעות דהיינו שתות מקח מיהו לעיל פי' מעט דמ"ד שתות מקח לפי שהאונאה והמעות תלוי בחפץ שלריך שומת ולא במעות והכא המעות והאונאה הוי בסלע:

אבל הכא מי ידע דמחיל ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לר"מ, עד כאן לא קאמר ר"מ התם*אלא דודאי קא עקר אבל הכא מי יימר דקא עקר מידי", אמר רב ענן *לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל האומר לחבירו: על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה "ע"מ שאין בו אונאה הרי יש בו אונאה, מ"ה הנושא והנותן באמנה, והאומר לחבירו ע"מ שאין לך עלי אונאה" אין לו עליו אונאה ולרב דאמר אנא דאמרי אפילו לר' יהודה" הא מני? אמר אביי מחוורתא רב אמר כר"מ ושמואל דאמר כר' יהודה רבא אמר לא קשיא כאן בסתם כאן במפרש דתניא במה דברים אמורים בסתם אבל במפרש: מוכר שאמר ללוקח "חפץ זה שאני מוכר לך במאתים יודע אני בו שאינו שוה אלא מנה, על מנת שאין לך עלי אונאה" אין לו עליו אונאה "וכן לוקח שאמר למוכר "חפץ זה שאני לוקח ממך במנה יודע אני בו ששוה מאתים ע"מ שאין לך עלי אונאה" אין לו עליו אונאה ת"ר *הנושא והנותן באמנה הרי זה לא יחשב את הרע באמנה ואת היפה בשוה אלא או זה וזה באמנה או זה וזה בשוה, ונותן לו שכר כתף, שכר גמל, שכר פונדק, שכר עצמו אינו נוטל שכבר נתן לו שכרו משלם שכרו, משלם מהיכא קא יהיב ליה? אמר רב פפא *בצדרויי דיהבי ארבע למאה: **מתני'** במה תהא הסלע חסירה אסורות, אסר לדינר, ור' יהודה אומר ארבע פונדיונות פונדיון לדינר ר"ש אומר שמנה

*ולא יהא בה אונאה ר"מ אומר ארבע

מי ידע · לאיכא אונאה הוא סבור דאין בו אונאה: **דודאי עקר** · בשעת התנאי עוקר דברי תורה שהמילה עליו שאר כסות ומזונה וזה עוקר החובה מעליו ואפי' הוא נותן לאחר זמן ומתנה בעלמא הוא: **אכל הכא מי יימר דעקר** · שמא לא יהא בו אונאה: **אין לו עליו אונאה** · כדפרישית דמי יימר דעקר: **שאין בו אונאה** · אס אמר לו בלשון זה, אין זה לשון מחילת אונאה [אלא] לשון תביעת אונאה, "דע"מ שאין בו אונאה" אמר והרי יש בו ומקח טעות נמי הוי ואס רצה לחזור חוזר לגמרי: **הנושא ונותן באמנה** · מכור במה שתוכל והן לי המעות לזמן פלוני והגיע סומך עליך ונותן לו שכר טרחו כדלקמן: **אין לו עליו אונאה** · לומר "יותר היה שוה" ואס מכר זה בדמים רבים אין זה יכול לומר "לא אתן אלא דמיו": **מחוורתא כו'** · ורב מוקי לה כרבי יהודה דאפי' היכא דלא ידע (א) ומחיל נמי אמר: **סתם** · "ע"מ שאין לך עלי אונאה" דלא ידע דמיאונו: **מפרש** · שפירש לו "ודע אני שיש אונאה ואני מוכרו לך ע"מ שאין לך עלי אונאה" דבהא אמר רבי יהודה דמתנה ומנאו קיים דדמי לשאר וכסות: **במה דברים אמורים** · דיש אונאה לזה על זה: **בסתם** · מכר: **אכל במפרש** · כגון מוכר כו': **הנושא ונותן באמנה כו'** · כדפרישית: **הרי זה לא יחשוב לו** אם הרע באמנה ואת היפה בשוה · להיות לו המתנת מעות היפה בשכר טרחו כגון היה לו שני ייות שלא שיש לו עליו קופלים ללקחו בבת אחת ונתנו אינו נמכר אלא בחנות, לא יאמר לו "הרי לך יפה בשוויו ע"מ שתמכור לי הרע בחנות כמה שתוכל ולכשימכר תן לי מעות שניהם" ופוטר עלמו בהמתנת מעות של דמי היפה מלתת שכר טרחו על הרע, והוי כרבים: **אלא או זה וזה באמנה** · ויתן לו דרך הנתן באמנה ששכר קלוב היה להם כדמפרש לקמן ארבעה למאה: **או זה וזה בשוה** · והשכר יהא של מקבל: **ונותן לו שכר כתף שכר גמל** · אס נתן באמנה כשיעורו לחשבון ינכה לו שכר כתף המוליכו מביתו לחנות ואס הולרך לגמלים נתן לו שכר גמל: **בצדרויי** · מוכרי בגדי קבוט ששכר קלוב להם ליתן ארבעה למאה למי שטורח במכירתן: **מתני' במה תהא הסלע חסירה** · מטבע היולא ותמיד הוא שוחק וחסר כמה תחסר ואס הוליאה לא תהא אונאה: **ד' איסרין** · לסלע: **איסר לדינר** · והוא אחד מכ"ד בו דו' מעה כסף דינר, מעה שני פודיונים פונדיון שני איסרין, ובגמ' מפרש מאי שנא דגבי שאר סחורה אמרי' שמות וכאן יש לומרים כך ויש לומרים כך: **ארבעה פונדיונים** · אחד משנים עשר: שמונה

איסר לדינר · וא"ת והאמר רבא (נקמן דף טו:) כל דבר שבמדה ושבמנין ושבמשקל אפי' פחות מכדי אונאה חוזר וי"ל דהכא בתורת מטבע נתנו ולא בתורת משקל: *שני פונדיונים לדינר · והא דלא אמר מעה לדינר משום דרבי יהודה נקט פונדיון קאמר אינו שני פונדיונים וא"ת תקשה לרב דאמר שתות מקח שינו ולא שתות מעות דהכא לר' שמעון אם מכר סלע שוה כ' מעות בכ"ד הוי אונאה וכיון שוה ה' בו' דהוי לרב ביטול מקח ובגמ' מוקי מתני' דלעיל כר' שמעון ואפי' לשמואל דאמר שתות מעות שינו תקשה דבשתות מקח מודה דהוי גמי אונאה וה"ק ב' פונדיונות לדינר הוי אונאה אבל ב' פונדיונות פחות פרוטה הוי מחילה אע"ג דאכתי הוי שתות מקח וי"ל דמיירי שמכר לו סלע שחסר ד' מעות בסלע ונתן לו סלע שחסר ד' מעות דהיינו שתות מקח מיהו לעיל פי' מעט דמ"ד שתות מקח לפי שהאונאה והמעות תלוי בחפץ שלריך שומת ולא במעות והכא המעות והאונאה הוי בסלע:

רבינו חננאל

יהודה אלא דידעה שכבר הודיעה על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה ונתרצית וקא מחלה אבל גבי אונאה מי הודיעו דאית ביה אונאה ומחל בהא אפי' ר' יהודה מודה דתנאי כי האי גוונא בטל הוא · אי הכי הא דתניא הנושא והנותן באמונה והאומר לחבירו על מנת שאין לך עלי אונאה אין לו עליו אונאה לרב דאמר אפי' ר' יהודה כי האי גוונא תנאי בטל סבירא ליה הא מני · ופריק רבא כי קאמר רב בסתם אבל במפרש כי האי דתניא מוכר שאמר ללוקח חפץ זה שאני מוכר לך בק"ק זו יודע אני בו שאינו שוה אלא ק' על מנת שאין לך עלי אונאה וכן לוקח שאמר למוכר חפץ זה שאני קונה ממך בק' יודע ששוה ק"ק על מנת שאין לך עלי אונאה אפי' רב מודה דבמפרש כי האי גוונא אין לו עליו אונאה והנותן באמונה במפרש היא לפיכך אין לו עליו אונאה אבל אם אמר על מנת שאין בו אונאה · הרי יש בו אונאה · וקיימא לן כרב באיסורי ואונאה איסורא היא · ת"ר הנושא והנותן באמונה הרי זה לא יחשב את הרע באמונה והיפה בשוה אלא או זה (או זה) [וזה] באמונה או זה (או זה) [וזה] בשוה · ונותן לו שכר כתף וכו': [השאר מכר מכל על לתקנין]

[עד א מיי' פי"ג מהל' מכירה הל' ג ועי' שם סמג לאוין קפ טוש"ע ח"מ סי' רכז סעי' כח:]

[עה ב מיי' שם הל' ה סמג שם טוש"ע שם סעי' כז:]

[עו ג ד מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי' כח]

[עז ה ו מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעי' כח]

מהנך

ב' תשובות לקושיא על רב מדבריהא

נוטא

הנוטא והנותן באמונה

נוטא (עד נה:)

טיעוים בהיתרא מלבד - עד כאן יחיקתה ודין ניתן לוניאר כיבה (בחשוק-קאר תרון הטיעוז) ניתן לניאר - ולרבינו באמנה טעוחקה יותר מכדי אונאה אבל לא יהא חטא ראאות (ס"ציון סלע טנחת ביאה כסלע שלם) טיעוז שחיקה טבר אסור לקיים

[כתובות מה:]

[סוף סי' קיג]

[מכות ג:]

[תוספתא פ"ג]

[עי' תוס' חולין נה: ד"ה כסלע]

[אי יודע כנ"ל] *איני יודע

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מחוורתא וכו' דמחיל נמי:

איין נדף שלמ"ר